

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 15.10.2009
KOM(2009)540 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**SPRAWOZDANIE Z POSTĘPU PRAC W DZIEDZINIE ZINTEGROWANEJ
POLITYKI MORSKIEJ UE**

{SEC (2009) 1343}

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**SPRAWOZDANIE Z POSTĘPU PRAC W DZIEDZINIE ZINTEGROWANEJ
POLITYKI MORSKIEJ UE**

1. WPROWADZENIE

Zintegrowana polityka morska (IMP) UE powstała jako nowe podejście umożliwiające wzmocnienie optymalnego i zrównoważonego rozwoju wszystkich rodzajów działalności związanych z morzem. Potwierdza ona pogląd, że poprzez połączenie różnych obszarów polityki dotyczących mórz i oceanów korzyści z nich płynące dla Europy mogą być znacznie większe przy znacznie mniejszym wpływie na środowisko. Instytucje UE, państwa członkowskie i regiony ustanowiły struktury zarządzania w celu dopilnowania, aby obszary polityki związane z morzem nie rozwijały się nadal w odosobnieniu i aby ich rozwój uwzględniał powiązania i synergie z innymi obszarami polityki. Zainteresowane strony potwierdziły znaczne zainteresowanie wyrażone podczas procesu szerokich konsultacji prowadzonych w latach 2006-2007, podczas których zintegrowana polityka morska została uznana za obszar polityki Unii Europejskiej, w którym szczególnie stosowane jest sterowanie oddolne. W odniesieniu do instrumentów międzysektorowych, takich jak planowanie przestrzenne obszarów morskich, zintegrowany nadzór lub wiedza o morzu, odnotowano wyraźny postęp. Instrumenty te powinny doprowadzić do znacznej poprawy sposobu zarządzania naszymi oceanami. W ramach polityki UE we wszystkich poszczególnych sektorach związanych z naszymi morzami i wybrzeżami, takich jak rybołówstwo, transport, środowisko, energia, przemysł lub badania naukowe, poczyniono istotne kroki w kierunku większej integracji i spójności. Komisja podjęła też pierwsze działania w celu wdrażania zintegrowanej polityki morskiej na poziomie regionalnym. Krótko mówiąc, zintegrowana polityka morska UE zmienia sposób postrzegania przez Europejczyków ich mórz i oceanów oraz potwierdza strategiczne znaczenie mórz i regionów nadbrzeżnych kontynentu europejskiego.

Po zatwierdzeniu zintegrowanej polityki morskiej UE i niebieskiej księgi¹, Rada Europejska na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2007 r.² zwróciła się do Komisji o przedstawienie w terminie dwóch lat sprawozdania w sprawie osiągnięć tej polityki. W niniejszym komunikacie dokonano podsumowania tych osiągnięć oraz określono kierunek działań w następnym etapie realizacji zintegrowanej polityki morskiej. Podkreślono też, w jaki sposób połączone kształtowanie polityki w odniesieniu do naszych mórz, sektorów morskich i obszarów przybrzeżnych może się przyczynić do podejmowania wyzwań wynikających z obecnego światowego kryzysu gospodarczego oraz z potrzeby zdecydowanego przeciwdziałania zmianom klimatu i degradacji środowiska naturalnego. Ambitny plan działania określono w niebieskiej księdze z października 2007 r. Plan ten obejmuje nowe metody pracy, przekrojowe instrumenty i szeroki zakres działań szczególnych, których celem jest poprawa gospodarki morskiej, ochrona i odnowa środowiska morskiego, wspieranie badań i innowacji, wspieranie rozwoju na obszarach przybrzeżnych i w regionach najbardziej oddalonych,

¹ Zintegrowana polityka morska Unii Europejskiej, COM(2007) 575 wersja ostateczna z 10.10.2007. i SEC(2007) 1278 z 10.10.2007

² 16616/1/07 REV 1

oferowanie przywództwa w międzynarodowej gospodarce morskiej i eksponowanie morskiego wymiaru Europy.

Ramy stworzone przez zintegrowaną politykę morską mają zasadniczo cztery cele (których realizację już rozpoczęto):

- promocję integracji struktur zarządzania poprzez rozwijanie ich integracyjności i umiejętności współpracy;
- tworzenie bazy wiedzy i przekrojowych instrumentów niezbędnych do umożliwienia wdrożenia zintegrowanej polityki;
- poprawę jakości polityki w poszczególnych sektorach poprzez aktywne poszukiwanie synergii i zwiększoną spójność między sektorami;
- uwzględnienie specyfiki mórz regionalnych położonych wokół Europy, za pomocą rozwiązań dopasowanych do potrzeb, podczas realizacji wymienionych wyżej celów.

Wdrażanie planu działania przebiegało sprawnie: spośród 65 działań określonych w planie, 56 działań zostało rozpoczętych lub zakończonych (głównie w postaci aktów prawnych Komisji lub Rady). W odniesieniu do 9 działań podjęto różne inicjatywy, ale nie przyjęto jeszcze żadnych oficjalnych dokumentów. Po pierwszym etapie Komisja i państwa członkowskie skupiają obecnie swoje wysiłki na efektywnym wdrażaniu w terenie, a w razie potrzeby prowadzą dodatkowe działania we wszystkich istotnych obszarach polityki.

Niebieska księga i plan działania zostały sporządzone w zupełnie odmiennych warunkach gospodarczych. Kryzys nie oszczędził gospodarki morskiej, w której odnotowano spadek dochodów i pogorszenie koniunktury. Dlatego też, poza wskazaniem dotychczasowych osiągnięć, niniejszy dokument określa także obszary, w których będzie wymagane dalsze działanie w celu uwolnienia niewątpliwego potencjału oceanów, mórz i regionów nadbrzeżnych, ale także rozwiązywania problemów gospodarczych, z którymi borykają się sektory morskie.

2. ZARZĄDZANIE OBSZARAMI MORSKIMI I ZAANGAŻOWANIE ZAINTERESOWANYCH STRON

W niebieskiej księdze opowiedziano się za ponownym rozważeniem naszego podejścia do zarządzania morzami i oceanami na wszystkich szczeblach zarządzania: instytucji UE, państw członkowskich i regionów. Wszyscy partnerzy polityczni żywo zareagowali na to podejście: dwa lata później w całej Unii podjęto działania w celu przewyciężenia sektorowego charakteru polityki związanej z obszarami morskimi, zwiększenia zaangażowania zainteresowanych stron i identyfikowania synergii polityki.

2.1. Instytucje UE

Komisja podjęła różne kroki prowadzące do integracji kształtowania polityki morskiej. Od 2005 r. działa grupa sterująca komisarzy, która przeprowadziła dyskusje na temat wszystkich głównych inicjatyw politycznych zawartych w planie działania wchodzącym w skład niebieskiej księgi. Utworzono struktury służące prowadzeniu regularnych spotkań zaangażowanych dyrekcji generalnych w celu identyfikowania synergii i usuwania ewentualnych niespójności w zakresie polityki. Komisja przeprowadziła także reorganizację swoich służb i rozszerzyła zakres kompetencji swojej Dyrekcji Generalnej ds. Gospodarki

Morskiej i Rybołówstwa w celu zapewnienia ogólnej koordynacji polityki, opracowywania w razie potrzeby instrumentów międzysektorowych, jak również uwzględniania specyfiki regionalnej.

Rada wykazała zdecydowane zaangażowanie w realizację zintegrowanej polityki morskiej. W konkluzjach z dnia 8 grudnia 2008 r.³ nie tylko uznała ona przekrojowy charakter zintegrowanej polityki morskiej, zajmując się nią w ramach Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych, lecz także „potwierdziła, że zintegrowane podejście do zagadnień morskich istotnie jest jednym z głównych celów, zważywszy na potrzebę wzmocnienia synergii, spójności i wartości dodanej działań sektorowych podejmowanych przez Unię Europejską, poprzez włączenie ich w globalne spojrzenie na morza, oceany i wody przybrzeżne, z uwzględnieniem specyficznych warunków regionalnych (...)”.

Pod względem instytucjonalnym aktywne zaangażowanie Rady i państw członkowskich jest zapewnione zarówno dzięki pracom Rady ds. Ogólnych, jak i grupom kontaktowym państw członkowskich ds. zintegrowanej polityki morskiej. Grupy te gwarantują pełne wykorzystanie wiedzy specjalistycznej istniejącej w organach administracji krajowej, zwrócenie wszechstronnej uwagi na szczególne potrzeby państw członkowskich i regionów nadbrzeżnych oraz osiąganie konsensusu politycznego przy zachowaniu maksymalnego stopnia jego przejrzystości i wpływu.

Wsparcie dla polityki morskiej oraz zakres podjęcia jej spraw w Parlamencie Europejskim były bardzo pozytywne⁴. Jednak zagadnieniami polityki morskiej zajmuje się nadal oddzielnie wiele komitetów i struktur.

Komitet Regionów był źródłem korzystnych bodźców stymulujących zintegrowaną politykę morską. Komisja odnotowała szczególnie opinię Komitetu w sprawie niebieskiej księgi⁵, która zawiera istotny wkład w przyszłą pracę. Niedawna opinia Komitetu Regionów „pakiet morski i przybrzeżny”⁶ stanowi wartościowy przykład spójnego, uzupełniającego i synergicznego sposobu powiązania rozbieżnych interesów.

Dnia 14 kwietnia 2008 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wydał opinię szczególnie wspierającą zintegrowaną politykę morską⁷.

2.2. Państwa członkowskie

W czasie przyjęcia zielonej księgi w państwach członkowskich istniało tylko kilka inicjatyw dotyczących zintegrowanego podejścia. Dwa kraje, Francja i Niderlandy, zgłosiły, że posiadają strukturę administracyjną pozwalającą na zorganizowanie koordynacji polityki w sprawach związanych z morzem. Portugalia rozpoczęła już wówczas konkretne prace nad strategią dotyczącą oceanów.

Od tamtego czasu nastąpił istotny postęp. Więcej państw członkowskich podjęło inicjatywy zmierzające do integracji polityki morskiej i w większym stopniu wymienia się najlepszymi

³ 16503/1/08 REV 1

⁴ Między innymi za pośrednictwem sprawozdania zmarłego członka Parlamentu Europejskiego Willi’ego Piecyka: A6-0163/2008 (Komisja Transportu i Turystyki)

⁵ CoR 22/2008 wersja ostateczna, przyjęta dnia 9 kwietnia 2008 r.

⁶ CoR 416/2008 wersja ostateczna, przyjęta dnia 17 czerwca 2009 r.

⁷ Dz.U. 2008/C 211/07

praktykami w zakresie podejścia do zintegrowanej polityki morskiej. Są one w pełni zgodne z wytycznymi opublikowanymi przez Komisję w czerwcu 2008 r.⁸ i dotyczą zmian organizacyjnych lub opracowywania długoterminowych zintegrowanych strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju sektorów morskich i regionów nadbrzeżnych.

Istotnymi przykładami są dokumenty strategiczne Niderlandów „Nationaal Waterplan”, Francji „Grenelle de la Mer”, Niemiec „Entwicklungsplan Meer”, szwedzka ustawa w sprawie spójnej polityki morskiej, polski międzyresortowy plan w sprawie polityki morskiej oraz ustawa morska Zjednoczonego Królestwa.

Irlandia, Portugalia i Słowenia także podjęły kroki zmierzające w tym kierunku. Belgia, Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Włochy, Grecja, Finlandia i Hiszpania poinformowały o podjęciu działań związanych z polityką morską.

2.3. Regiony

Regiony nadbrzeżne były od samego początku pełnoprawnymi partnerami w ramach zintegrowanej polityki morskiej. Znajdują się one w najlepszej pozycji do określenia, co jest wymagane do wdrażania polityki na szczeblu lokalnym i na szczeblu każdego basenu morskiego. Wykazały także wielką zdolność do współpracy ze swoimi władzami krajowymi i z regionami z innych państw członkowskich w celu promowania zintegrowanych rozwiązań w zakresie spraw związanych z morzem. Konferencja Peryferyjnych Morskich Regionów Europy (CPMR), skupiająca około 160 europejskich regionów, śledzi z bliska realizację planu działania dzięki regularnemu uczestniczeniu w pracach grupy roboczej Aquamarina, utworzonej w celu promowania działań związanych ze zintegrowaną polityką morską na szczeblu regionalnym.

W tym kontekście warto szczególnie wskazać trzy główne inicjatywy:

- pierwsze regionalne plany działania dotyczące zintegrowanej polityki morskiej – plan w zakresie polityki morskiej Asturii⁹ i plan działania w zakresie polityki morskiej Schleswig-Holstein¹⁰;
- karta obszarów przybrzeżnych Bretanii z dnia 29 kwietnia 2009 r.¹¹;
- atlas „Obszary kanału La Manche – świat wewnątrz Europy”¹² przygotowany przez sieć Arc Manche w listopadzie 2008 r., który stanowi przykład najlepszych praktyk w zakresie dokumentacji transnarodowych stosunków morskich.

Komisja posiada informacje o prowadzeniu przez inne regiony tych bardzo innowacyjnych i zintegrowanych praktyk z dziedziny zarządzania obszarami przybrzeżnymi i morskimi i w pełni je popiera.

2.4. Zainteresowane strony

⁸ COM(2008) 395 wersja ostateczna z 26.6.2008
⁹ Zob. „Inforegio Panorama” nr 23 z dnia 23 września 2007 r., ISSN 1608-389X
¹⁰ Landesinitiative Zukunft Meer, zob. <http://www.schleswig-holstein.de>
¹¹ Charte des espaces côtiers Bretons, zob. <http://www.bretagne.fr/>
¹² Espace Manche: un monde en Europe, zob. <http://www.arcmanche.com>

Od czasu szerokiego odzewu na proces konsultacji przeprowadzony w 2006 r. zainteresowane strony odgrywały pomocną rolę w ustanowieniu zintegrowanej polityki morskiej dla UE. Przedstawiciele regionów, przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych jako pierwsi wystąpili w obronie potrzeby połączenia poszczególnych obszarów polityki UE dotyczących mórz, sektorów morskich i regionów nadbrzeżnych. Ich wkład stworzył podstawy dla innowacyjnych koncepcji i narzędzi.

Zintegrowaną politykę morską UE aktywnie wspierały wspomniana wyżej Konferencja Peryferyjnych Morskich Regionów Europy (CPMR)¹³, Forum Przemysłu Morskiego (FPM) reprezentujące obecnie 25 morskich stowarzyszeń handlowych i europejska sieć klastrów morskich¹⁴. W procesie tworzenia zintegrowanej polityki morskiej aktywnie uczestniczą także główne organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska.

Konferencja zainteresowanych stron z okazji Europejskiego Dnia Morza stanowi coroczne wydarzenie, podczas którego dochodzi do bardzo owocnej wymiany poglądów między różnymi uczestnikami¹⁵. Komisja będzie nadal wspierała rosnące zaangażowanie zainteresowanych stron w to wydarzenie. Jednocześnie zainteresowane strony będą zachęcane do ponownego organizowania wydarzeń w terenie z okazji Europejskiego Dnia Morza obchodzonego dnia 20 maja, co pozwoli na uwypuklenie krajowego, regionalnego i lokalnego wkładu w zintegrowaną politykę morską.

Niedawno pojawiły się bardzo zachęcające sygnały tworzenia przez zainteresowane strony, w ramach zintegrowanej polityki morskiej, własnych struktur wymiany o bardziej stałym charakterze. Podczas gdy środowiska naukowe, organizacje regionalne, przemysł morski i organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska tradycyjnie dysponują indywidualnymi środkami kontaktu z instytucjami UE, dialog publiczny między różnymi grupami interesów miał miejsce tylko w wyjątkowych sytuacjach. Komisja wzmocni wsparcie dla samoorganizacji zainteresowanych stron na płaszczyźnie międzysektorowej.

3. INSTRUMENTY MIĘDZYSEKTOROWE

W niebieskiej księdze wskazano na konieczność wprowadzenia instrumentów międzysektorowych, takich jak planowanie przestrzenne obszarów morskich, zintegrowany nadzór i pogłębianie bazy wiedzy o morzu. Te trzy instrumenty dobrze się rozwijały i można wskazać na pierwsze istotne osiągnięcia w tym zakresie.

3.1 Planowanie przestrzenne obszarów morskich (MSP) oraz zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną (ICZM)

Wzmoczona działalność na europejskich morzach prowadzi do zwiększenia konkurencji o korzystanie z ograniczonej przestrzeni morskiej. Planowanie przestrzenne obszarów morskich stanowi kluczowy instrument równoważenia interesów sektorowych i osiągania zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich, którego podstawową zasadą jest podejście oparte na ekosystemie. Proces ten zapewnia organom władzy publicznej i zainteresowanym stronom stabilne, wiarygodne i ukierunkowane ramy planowania służące

¹³ Zob. <http://www.mif-eu.org>

¹⁴ <http://www.european-network-of-maritime-clusters.eu/>

¹⁵ Wszystkie dokumenty dotyczące Europejskiego Dnia Morza 2009 można znaleźć na: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/index_en.html

koordynacji ich działań i optymalizacji użytkowania przestrzeni morskiej z korzyścią dla rozwoju gospodarczego i środowiska morskiego.

Komisja przyjęła „Mapę drogową na rzecz planowania przestrzennego obszarów morskich: opracowanie wspólnych zasad w UE” z 2008 r.¹⁶ W dokumencie tym określono 10 głównych zasad i podjęto próbę omówienia kwestii dotyczących opracowania wspólnego podejścia państw członkowskich, zachęcając do realizacji planowania przestrzennego obszarów morskich na szczeblu krajowym i na szczeblu UE.

Podczas dyskusji zorganizowanej przez Komisję w 2009 r.¹⁷ zainteresowane strony ze wszystkich istotnych sektorów morskich uznały, że te 10 głównych zasad stanowi właściwą, kompleksową i istotną podstawę rozwoju planowania przestrzennego obszarów morskich na szczeblu europejskim. Komisja rozpoczęła także dwa działania przygotowawcze w odniesieniu do Morza Bałtyckiego (jako część Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego) i Morza Północnego/północno-wschodniego Atlantyku, mające na celu rozwój aspektów planowania przestrzennego obszarów morskich dotyczących współpracy transgranicznej oraz badanie w zakresie potencjału planowania przestrzennego obszarów morskich w odniesieniu do Morza Śródziemnego i gospodarczych korzyści planowania przestrzennego obszarów morskich.

Zgodnie z zaleceniem zawartym w niebieskiej księdze Komisji, dotyczącym tworzenia systemu wymiany najlepszych praktyk w realizacji zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną (ICZM), w 2009 r. Komisja uruchomiła projekt wsparcia, którego celem jest zachęcanie do rozpowszechniania najlepszych praktyk oraz propagowanie efektywnego wdrażania ICZM¹⁸. Pod koniec 2008 r. Rada podpisała Protokół w sprawie zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną w ramach konwencji barcelońskiej.

3.2 Integracja nadzoru morskiego

Integracja nadzoru morskiego powinna doprowadzić do większej skuteczności operacji na morzu i zmniejszenia kosztów operacyjnych. Potencjalne oszczędności na poziomie UE są znaczne, biorąc pod uwagę rosnącą potrzebę wykrywania, śledzenia, przechwytywania i kontrolowania niezgodnej z prawem działalności na morzu oraz zapobiegania wypadkom na morzu, wykrywania nielegalnych zrzutów oleju, monitorowania działalności połowowej i ochrony środowiska.

¹⁶ COM(2008) 791 wersja ostateczna z 25.11.2008

¹⁷ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/spatial_planning_en.html#6

¹⁸ <http://ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm>

Komisja przygotowała dotychczas szczegółowe przeglądy różnych krajowych, regionalnych i europejskich inicjatyw dotyczących integracji nadzoru morskiego¹⁹, zakończyła badanie dotyczące prawnych i regulacyjnych aspektów integracji nadzoru morskiego i w odpowiedzi na wniosek Rady ds. Obrony²⁰ przeprowadziła przegląd aktualnej sytuacji we współpracy z Europejską Agencją Obrony i Sztabem Wojskowym Unii Europejskiej. Komisja opublikowała także dwa zaproszenia do składania wniosków w sprawie projektów pilotażowych na rzecz integracji nadzoru, na które przeznaczono w sumie 5,7 mln EUR²¹ i które mają na celu promowanie bliższej współpracy między organami krajowymi w basenie Morza Śródziemnego i Morza Północnego.

Działania te znacznie wzmocniły wewnętrzną koordynację w tej delikatnej kwestii wewnątrz służb Komisji i z państwami członkowskimi. Komunikat zatytułowany „W kierunku integracji nadzoru morskiego w Unii Europejskiej”²² opiera się na dotychczasowych pracach i określa przewodnie zasady tworzenia wspólnego obszaru wymiany informacji dla obszarów morskich UE w oparciu o istniejące i nowe zdolności w zakresie nadzoru, w tym przedoperacyjne usługi GMES. Komisja i państwa członkowskie będą musiały prowadzić między sobą szeroko zakrojone konsultacje w celu opracowania polityki na podstawie tych zasad.

3.3 Tworzenie bazy wiedzy o morzu

Polityka morska nie może istnieć bez właściwych danych i wiedzy na temat europejskich mórz i wybrzeży. Wiedza o morzu pozostaje dotychczas bardzo rozproszona i charakteryzuje się niską opłacalnością. Jak zapowiedziano w niebieskiej księdze celem Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska Morskiego (EMODNET) jest zmniejszenie niepewności wiedzy o morzach oraz zmniejszenie kosztów operacyjnych ponoszonych przez podmioty korzystające z danych morskich. Istniejące bazy danych i programy obserwacyjne wymagają oceny pod względem zasięgu, rozdzielczości i częstotliwości zbierania danych. Dane spływające z różnych źródeł należy tak skonsolidować, aby były wyczerpujące i porównywalne oraz dostępne jako narzędzie służące lepszemu zarządzaniu. Przeprowadza się znaczące działania przygotowawcze w celu zebrania warstw danych z zakresu hydrografii, geologii, biologii i chemii na poziomie basenu morskiego. Za pośrednictwem swoich służb statystycznych Komisja zgromadziła dane społeczno-ekonomiczne na poziomie basenu morskiego i zidentyfikowała szereg problemów analitycznych.

Projekt dotyczący Europejskiego atlasu mórz ma na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zagadnień morskich.

4. GŁÓWNE DZIAŁANIA W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH POLITYK SEKTOROWYCH

Plan działania przewidywał działania sektorowe we wszystkich znaczących obszarach polityki związanych z morzami, takich jak transport, środowisko, energia, przemysł, zatrudnienie, badania naukowe, rybołówstwo, stosunki zewnętrzne i inne. Szczególną uwagę poświęcono przyjęciu zintegrowanego podejścia, wypracowaniu powiązań między różnymi

¹⁹ SEC (2008) 2337

²⁰ COSDP 949, PESC 1366

²¹ Zaproszenia do składania wniosków MARE/2008/13 i 2009/04

²² COM(2009) 538 wersja ostateczna z 14.10.2009 i SEC(2009) 1341

obszarami polityki, identyfikowaniu synergii i zmniejszaniu niespójności między sektorami. W odniesieniu do polityki w niektórych sektorach podjęto istotne inicjatywy o wyraźnie zintegrowanym ukierunkowaniu. W następnych latach wdrażanie tych inicjatyw będzie miało bezpośrednie znaczenie dla rozwoju podejścia przekrojowego w szerokich ramach zintegrowanej polityki morskiej. Należy zwrócić uwagę na dwa istotne przypadki:

Strategia na rzecz badań morskich²³ jest pierwszą europejską strategią promującą badania morskie. Strategia ta stanowi pionierskie działanie na rzecz utworzenia europejskiej przestrzeni badawczej promującej doskonałość naukową i rozwój przełomowych innowacji, zarówno poprzez lepszą integrację prowadzonych działań badawczych, jak i przez rozwijanie nowych zdolności w wielodyscyplinarnym zakresie nauk. Ta zintegrowana strategia na rzecz badań pozwoli na wspomaganie głównych sektorów gospodarki morskiej – od energii przez żeglugę i nowe biotechnologie morskie, aż po cele polityki środowiskowej UE.

Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej²⁴, stanowiąca środowiskowy filar zintegrowanej polityki morskiej wymaga od państw członkowskich osiągnięcia dobrego stanu środowiska w ich wodach morskich do 2020 r., co pozwoli na ochronę podstawowych zasobów, od których zależy działalność gospodarcza i społeczna związana z morzem. Przy wdrażaniu tej dyrektywy będzie można skorzystać z dalszego rozwoju przekrojowych instrumentów zintegrowanej polityki morskiej, takich jak planowanie przestrzenne obszarów morskich i Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska Morskiego (EMODNET), a z kolei różne działania niezbędne do wdrożenia dyrektywy, takie jak społeczno-ekonomiczna analiza działalności człowieka związanej z morzem oczekiwana na 2012 r. oraz w regularnych odstępach po tej dacie, przyczynią się do wsparcia dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej. W ramach wspólnej polityki rybołówstwa, ściśle związanej z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej, również przyjęto podejście ekosystemowe jako nadrzędną zasadę. W kontekście ogólnosiwiatowym UE uzyskała wiodącą rolę w kształtowaniu polityki na poziomie światowym i przyjęła rozporządzenie w sprawie ochrony wrażliwych ekosystemów morskich na pełnym morzu przed niekorzystnym wpływem przydennych narzędzi połowowych²⁵.

Ponadto, poza tą zintegrowaną zmianą sytuacji w ramach polityki w niektórych sektorach, Komisja z powodzeniem ulepszyła koordynację i rozwinęła bardziej strategiczne przekrojowe podejście do kształtowania polityki sektorowej, od której oczekuje się trwałych pozytywnych skutków i która będzie podlegała dalszemu rozwojowi.

W związku z tym dnia 13 listopada 2008 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie morskiej energii wiatrowej²⁶, w którym określono, jakie problemy należy rozwiązać w celu wykorzystania europejskiego potencjału w zakresie morskiej energii wiatrowej. Głównym elementem jest tu wkład morskiego planowania przestrzennego w zrównoważony rozwój energii morskiej.

We swoich konkluzjach dotyczących zintegrowanej polityki morskiej z dnia 8 grudnia 2008 r. Rada uznała ten komunikat za istotny wkład w zintegrowaną politykę morską, podkreślając, że niezbędne są dalsze prace w odniesieniu do rozwoju energii morskiej innej niż energia

²³ COM(2008) 534 wersja ostateczna z 3.9.2008

²⁴ Dyrektywa 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r.

²⁵ Rozporządzenie (WE) nr 734/2008, Dz.U. L 201/8 z 30.7.2008

²⁶ COM(2008) 768 wersja ostateczna z 13.11.2008

wiatrowa, w tym energii fal i pływów oraz prądów morskich i gradientu termicznego jako źródeł energii²⁷.

W ramach finansowania polityki spójności UE na lata 2007-2013 udzielono wsparcia na rzecz ważnych programów o wyraźnym wymiarze morskim, np. na wyspach greckich lub na Morzu Bałtyckim. Ponadto, w ramach polityki spójności, wspierane są programy dla regionów najbardziej oddalonych, ze znacznymi możliwościami finansowania działań związanych z obszarem gospodarki morskiej.

Strategia na rzecz transportu morskiego na lata 2009-2018²⁸ przedstawia główne cele europejskiego systemu transportu morskiego na nadchodzące lata. Strategia ta określa główne obszary, w których działania UE wzmocnią konkurencyjność sektora, promując jednocześnie żeglugę wysokiej jakości i wzmacniając jej wyniki w zakresie bezpieczeństwa i spraw społecznych oraz efektywność środowiskową.

W tym kontekście szczególnie istotny jest komunikat i plan działania dotyczące utworzenia europejskiego obszaru transportu morskiego bez barier²⁹. Przedstawione środki, głównie w obszarze kontroli celnej i sanitarnej, wymagają wysokiego stopnia współpracy międzysektorowej. Środki te uproszczą i przyspieszą procedury administracyjne dotyczące transportu morskiego między portami położonymi w UE i rozszerzą rynek wewnętrzny na transport morski wewnątrz UE. Pozwoli to na rozwój żeglugi morskiej bliskiego zasięgu w Europie oraz stworzy nowe możliwości rozwoju gospodarczego i zatrudnienia.

W celu poprawy warunków pracy marynarzy elementy Konwencji o pracy na morzu z 2006 r. zostały włączone do prawa wspólnotowego³⁰. Komisja pracowała również nad ponowną oceną wyłączenia pracowników morskich z niektórych części europejskiego prawodawstwa dotyczącego prawa pracy i prawodawstwa socjalnego.

Zintegrowana polityka morska powinna również wyraźnie poprawić koordynację w innych istotnych obszarach polityki UE, w tym dotyczących bezpieczeństwa żeglugi i portów; promocji klastrow morskich; wspierania europejskiego sektora stocznioowego i sektora wyposażenia okrętów zgodnie ze strategią LeaderSHIP 2015; rozwoju zrównoważonej turystyki przybrzeżnej i morskiej; lub strategii dotyczącej adaptacji do zmian klimatu.

Inne, zaproponowane przez Komisję inicjatywy sektorowe związane z gospodarką morską, jak również wiele dokumentów Komisji, które – nie będąc bezpośrednio związane z tą problematyką – posiadają jednak oczywisty wymiar morski, są wymienione w dokumencie roboczym Komisji uzupełniającym sprawozdanie z postępu prac³¹.

Podsumowując Komisja nie tylko skupiła się na rozwijaniu działań zarówno przekrojowych, jak i sektorowych, wspierających zrównoważony wzrost gospodarczy regionów nadbrzeżnych i sektorów morskich. Komisja zwróciła także szczególną uwagę na wdrażanie bardziej strategicznego i zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki sektorowej związanej z obszarami morskimi, od której oczekuje się trwałych pozytywnych skutków i która będzie podlegała dalszemu rozwojowi.

²⁷ Punkt 8 dokumentu Rady nr 16503/1/08 Rev 1 z 5.12.2008

²⁸ COM(2009) 8 wersja ostateczna z 21.1.2009

²⁹ COM(2009) 10 wersja ostateczna z 21.1.2009

³⁰ Dyrektywa 2009/13/WE

³¹ SEC (2009) 1343

5. STRATEGIE REGIONALNE

Europejskie baseny morskie są niezwykle zróżnicowane. Ekosystemy i gospodarki tych basenów zostały ukształtowane przez bardzo zróżnicowane wpływy geograficzne, klimatyczne, historyczne, polityczne i ludzkie. Chociaż ogólne zasady stanowiące podporę zintegrowanej polityki morskiej są wszędzie takie same, wdrożenie polityki wymaga przełożenia tych zasad na ukierunkowane strategie i szczegółowe środki dopasowane do specyficznych cech każdego basenu morskiego. Dlatego też w odniesieniu do wdrażania zintegrowanej polityki morskiej Komisja przyjęła podejście oparte na basenie morskim, którego podstawowym założeniem jest fakt, że każdy region morski jest unikalny i wymaga indywidualnego podejścia w wyważeniu jego wykorzystania w zrównoważony sposób. Specyfika środowiska naturalnego w zróżnicowanych morzach europejskich jest również kluczowym elementem dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, która uznaje istnienie różnych regionów morskich.

Wzmocnienie współpracy w tych regionach morskich stanowi zatem ważny element składowy pomyślnego wdrażania zintegrowanej polityki morskiej.

Dotychczas Komisja zastosowała podejście regionalne w odniesieniu do Arktyki i Morza Śródziemnego oraz zainicjowała strategię dla Morza Bałtyckiego.

Komunikat „Unia Europejska a region arktyczny”³² przedstawia zatem szczegółowe wnioski mające na celu ochronę i zachowanie środowiska Arktyki w zgodzie z jej mieszkańcami, działanie na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów i poprawę wielostronnego zarządzania. Komisja zamierza zwiększyć swoje zaangażowanie w działania Rady Arktycznej i wzmocnić dialog z państwami Arktyki i powiązanymi zainteresowanymi stronami.

W czerwcu 2009 r. Komisja przedstawiła strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego³³. Jest to pierwsza w UE strategia makroregionalna dotycząca wyzwań środowiskowych, kwestii związanych z energią i transportem, potencjału wzrostu gospodarczego oraz kwestii bezpieczeństwa i ochrony. Ze względu na wyraźny wymiar morski i na zintegrowane podejście tej strategii stanowi ona pierwszy istotny krok w kierunku regionalnego wdrażania zintegrowanej polityki morskiej w obszarze Morza Bałtyckiego. Pozwoli to na sprostanie wyzwaniom w regionie nie tylko dzięki wzmocnionej koordynacji wewnętrznej w państwach członkowskich, lecz także dzięki sieciom transgranicznym i dobrej współpracy z Rosją.

Komunikat Komisji dotyczący Morza Śródziemnego³⁴ wskazuje na sposoby utworzenia zintegrowanej polityki morskiej w złożonej sytuacji politycznej panującej w regionie. Morzem Śródziemnym, które jest morzem półzamkniętym o gęsto zaludnionych wybrzeżach, można zarządzać tylko poprzez wzmożony dialog i współpracę między państwami członkowskimi UE regionu Morza Śródziemnego a państwami nadbrzeżnymi nienależącymi do UE. Komunikat przedstawia opcje mające na celu poprawę zarządzania gospodarką morską i zapewnienie większego zaangażowania państw nadbrzeżnych w zarządzanie przestrzenią morską.

6. PERSPEKTYWY I WIZJA NA PRZYSZŁOŚĆ

³² COM(2008) 763 wersja ostateczna z 20.11.2008

³³ COM(2009) 248 wersja ostateczna i SEC(2009) 712 z 10.6.2009

³⁴ „W kierunku zintegrowanej polityki morskiej zmierzającej do lepszego zarządzania Morzem Śródziemnym”, COM(2009) 466 wersja ostateczna z 11.9.2009

W ciągu dwóch ostatnich lat potwierdziło się, że zintegrowana polityka morska jest bardzo obiecującą polityką, pod warunkiem że wniesie znaczący wkład we wzrost gospodarczy, zatrudnienie i poszanowanie środowiska na europejskich obszarach przybrzeżnych i poza nimi. Mimo że jest to nowa polityka UE, doprowadziła już ona do zmiany sposobu postępowania Europy z jej zasobami morskimi i przybrzeżnymi.

Po trzech latach intensywnych refleksji zasadniczą sprawą jest utrzymanie tempa działań w celu podjęcia istotnych wyzwań średnio- i długoterminowych w zakresie ochrony środowiska oraz wzrostu gospodarczego i dobrobytu. Obszary morskie szczególnie odczuwają podwójny wpływ zmiany klimatu i kryzysu gospodarczego: oceany mają znaczny wpływ na klimat, a przemysł morski był siłą napędową globalizacji i dobrobytu. Dlatego też ważne jest uwolnienie potencjału gospodarczego obszarów morskich Europy, zoptymalizowanie działań władz publicznych na morzach i dalsze badanie synergii, które umożliwiają wzajemne umacnianie wzrostu gospodarczego i stabilności środowiska.

Komisja uważa, że cele te zostaną najlepiej osiągnięte dzięki połączonym postępom w sześciu strategicznych kierunkach.

Należy dodatkowo wzmocnić **zintegrowane zarządzanie obszarami morskimi**. Postęp odnotowany w ciągu ostatnich lat należy przekształcić w efektywne zintegrowane struktury, działające na wszystkich szczeblach sprawowania władzy publicznej. Na instytucjach UE, państwach członkowskich i regionach nadbrzeżnych spoczywa szczególna odpowiedzialność zapewnienia odgórnej integracji polityki oraz przyjmowania spójnego, wspólnie opracowanego programu dla gospodarki morskiej, w dalszym ciągu zwalczając przeważający sposób myślenia w kategoriach odizolowanej polityki sektorowej. Włączanie zainteresowanych stron w kształtowanie polityki morskiej powinno również w większym stopniu znajdować stałe potwierdzenie w strukturach zarządzania. Powinno to także prowadzić do bardziej intensywnego dialogu między UE, rządami państw członkowskich i regionami nadbrzeżnymi, które często dysponują kluczową wiedzą specjalistyczną niezbędną dla zintegrowanego podejścia do gospodarki morskiej. Z tego samego powodu należy wspierać utworzenie międzysektorowej platformy służącej do prowadzenia dialogu zainteresowanych stron na temat gospodarki morskiej.

Przekrojowe instrumenty polityki mają zasadnicze znaczenie we wzmacnianiu rozwoju gospodarczego, monitorowania środowiska, ochrony, bezpieczeństwa i egzekwowania prawa na ocenach i morzach Europy. W szczególności planowanie przestrzenne obszarów morskich w połączeniu z pogłębioną wiedzą o morzu może odblokować znaczne inwestycje gospodarcze i zdecydowanie ulepszyć sposób zarządzania obszarami morskimi z zachowaniem ich ekosystemów. Musi ono stać się praktycznym instrumentem na wszystkich odpowiednich szczeblach zarządzania, łącznie z właściwymi mechanizmami zapewniającymi połączone podejmowanie decyzji w odniesieniu do inwestycji transgranicznych. Integracja nadzoru morskiego może mieć decydujący wpływ na sposób realizacji przez organy krajowe głównych celów polityki, takich jak zwalczanie nielegalnej imigracji, ochrona żegluga handlowej i ochrona zasobów naturalnych. Państwa członkowskie i Komisja będą musiały kontynuować współpracę w tym zakresie, tak aby procesy zapoczątkowane w ciągu dwóch ostatnich lat przyniosły oczekiwane wyniki.

Określenie na nadchodzące lata, w ramach dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, **granic zrównoważonego rozwoju** działalności człowieka, która ma wpływ na środowisko morskie zapewni jasność oraz stworzy platformę, na której możliwy będzie pomyślny rozwój wszystkich rodzajów działalności w sektorze morskim, uwzględniając ich skumulowane

skutki. Dlatego też wdrożenie tej dyrektywy pozostanie głównym celem zintegrowanej polityki morskiej, która z tego względu powinna również rozwijać niezbędną współpracę pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi sektorami i usługami, w tym, między innymi, współpracę pomiędzy nauką o morzu a polityką dotyczącą środowiska morskiego.

Strategie na poziomie basenu morskiego są kluczem do pomyślnego wdrożenia zintegrowanej polityki morskiej. Ma to miejsce wtedy, gdy priorytety i instrumenty polityki można dostosować do określonej sytuacji geograficznej, gospodarczej i politycznej każdego dużego regionu morskiego. Zasadniczym czynnikiem sukcesu jest współpraca z państwami członkowskimi i regionami dzielącymi ten sam basen morski oraz między tymi państwami a regionami. W odpowiednich przypadkach powinien jej także towarzyszyć właściwy dialog z krajami trzecimi dzielącymi dany basen morski z UE. Działania na poziomie zlewni mogą być także przydatne tworzeniu dobrych przykładów i najlepszych praktyk.

Większej uwagi będzie wymagał **międzynarodowy wymiar zintegrowanej polityki morskiej**³⁵, który przedstawiono w specjalnym komunikacie opublikowanym razem z niniejszym sprawozdaniem. Europa musi przyjąć wiodącą rolę w doskonaleniu zarządzania obszarami morskimi na poziomie światowym, podobnie jak miało to miejsce w przypadku piractwa lub niszczycielskich praktyk połowowych. Komisja zamierza wzmocnić dialog z ograniczoną liczbą głównych partnerów morskich oraz swoje uczestnictwo w międzynarodowych forach i nieformalnych procesach.

W obecnej sytuacji pogorszenia koniunktury gospodarczej, przy wdrażaniu zintegrowanej polityki morskiej należy na **nowo zwrócić szczególną uwagę na zrównoważony wzrost gospodarczy, zatrudnienie i innowacje**. Tym samym w przyszłości UE powinna badać synergie między europejską polityką energetyczną i zintegrowaną polityką morską, promując pozyskiwanie energii z morza, w tym energii ze źródeł odnawialnych, oraz wykorzystywanie morza w większym stopniu w celu transportu energii rurociągami, podwodnymi sieciami przesyłowymi i statkami. Niezbędne będzie także dalsze powiązanie unijnej polityki przeciwdziałania zmianom klimatu ze zintegrowaną polityką morską, poprzez rozwijanie strategii adaptacji do zmian klimatu na obszarach przybrzeżnych i morskich, mającej na celu ochronę infrastruktury przybrzeżnej i zachowanie morskiej różnorodności biologicznej. Istotne znaczenie będzie miało zagwarantowanie pełnego uwzględnienia obszarów morskich i przybrzeżnych w dynamice debaty na temat spójności terytorialnej.

UE będzie również musiała promować lepsze rozwiązania w zakresie transportu morskiego w celu rozwijania współmodalności, realizacji koncepcji autostrad morskich oraz doskonalenia programu UE dotyczącego żeglugi morskiej bliskiego zasięgu. Przy utrzymaniu celu związanego z rozwojem gospodarczym działalności w sektorze morskim niezbędne będzie znalezienie sposobów i środków dalszego stymulowania zatrudnienia w sektorze morskim i inwestycji w sektorze żeglugi prowadzonej pod banderą UE z jednoczesnym utrzymaniem poziomu determinacji w dążeniu do postępów w realizacji koncepcji czystych statków. I tak wspieranie innowacyjności i badań na rzecz niskoemisyjnych lub bezemisyjnych statków będzie nadal stanowiło główny element odpowiedzi Wspólnoty na oczekiwania posiadającego strategiczne znaczenie sektora budownictwa okrętowego. W taki sposób UE może zapewnić europejskim stoczniom i przemysłowi wyposażenia okrętów konkurencyjną przewagę

³⁵ „Rozwój międzynarodowego wymiaru zintegrowanej polityki morskiej Unii Europejskiej”, COM(2009) 536 wersja ostateczna z 14.10.2009

technologiczną nad innymi regionami świata oraz zwiększyć bezpieczeństwo i zrównoważony charakter transportu morskiego, w szczególności wzdłuż wybrzeży Europy.

Ponadto Komisja bada przyszłe potrzeby w zakresie finansowania, z jakim mogą łączyć się działania związane ze zintegrowaną polityką morską, w ramach ogólnej analizy dotyczącej kolejnej perspektywy finansowej.

Po konsultacjach z zainteresowanymi stronami Komisja zamierza przedstawić w 2010 r. dokument dotyczący polityki, szczegółowo określający projekty i inicjatywy mające na celu dalszy rozwój we wskazanych powyżej sześciu strategicznych kierunkach.